

PRIMERA LLIÇÓ: UNA COL·LECCIÓ FONAMENTAL

MAGÍ SUNYER

Universitat Rovira i Virgili

magi.sunyer@urv.cat

Si vol ser eficaç i respectada, una cultura ha de ser ambiciosa i disposar d'instruments en totes les categories i d'acord amb les expectatives de tots els ciutadans. En èpoques de construcció, d'una o altra manera, la cultura catalana ha volgut generar eines imprescindibles per a la seva plena existència i ara es troben a faltar. Sense recular gaire, podem recordar col·leccions generalistes com, per esmentar només les més conegudes, adreçades a un lector ampli, *Conèixer Catalunya* o *Coneguem Catalunya* i altres específicament literàries com *Les Millors Obres de la Literatura Catalana* i *Les Millors Obres de la Literatura Universal*. Tant des de les febles estructures de govern de què es disposa, que per a aquestes comeses serien suficients i en sobraria, com des de mecenatges, que ara sembla que majoritàriament només s'engresquin en macroprojectes, haurien de sorgir accions de fons que omplissin buits inacceptables. Les mancances són especialment greus en l'espai de la literatura, maltractadíssima pels nostres governants que dirigeixen l'educació dels joves i persisteixen en una pedagogia esterilitzadora que condueix a resultats cada vegada pitjors, tal com es comprova un any sí i un altre també. En un context advers, en què els joves són desincentivats de llegir, tant per la seducció d'internet com per la pèrdua de control de l'ensenyament, s'ha d'actuar, aquí, a Londres i a Estocolm, però aquí de manera urgent i intensa, perquè ens hi va la cultura. El govern, els governs, no pot, no poden, deixar a mercè de la voràgine del capitalisme embogit que ens regeix qüestions tan vertebrals per a l'existència d'un país com són la disponibilitat dels clàssics o la generació de col·leccions bàsiques. Tanmateix, mentre no existeixi una acció de govern, i sembla que va per llarg, no queda altre remei que recórrer a iniciatives personals o d'algunes editorials, amb la precarietat que això comporta.

Des de fa un any, es publica la col·lecció *Primera lliçó*, que es proposa proporcionar una sèrie de llibres fonamentals per a la literatura catalana. Llibres que han d'introduir de manera amena i rigorosa en un tema, llibres als quals el lector no especialista pugui recórrer per formar-se en els coneixements literaris que li permetin llegir un tipus determinat d'obres, que li proporcionin entrada franca a un escriptor o un gènere. Les grans cultures —la francesa, l'anglesa, la italiana— en tenen des de fa dècades, les afortunades, més d'una. *Primera lliçó*, tal com s'expressa en la presentació de la Càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida, que la promou, «vol oferir visions sumàries de les matèries relacionades amb la literatura perquè serveixin d'introducció per als lectors interessats» i, més específica-

ment, «pretén esdevenir una biblioteca amb els coneixements bàsics indispensables que ha de tenir l'alumnat dels diversos graus d'estudis humanístics, especialment de filologia catalana, i qualsevol lector interessat en la literatura, en general». L'impulsor de la iniciativa és Joan Ramon Veny-Mesquida, director de la càtedra, duu el segell de Publicacions de l'Abadia de Montserrat i compta amb el mecenatge de Prefabricats Pujol. La intenció és que n'apareguin tres o quatre volums a l'any i de moment s'ha complert sobradament perquè, a la meitat del segon any de vida, ha arribat als vuit títols publicats. La intenció d'oferir eines, introduccions, va unida a l'exigència de rigor, pel qual vetlla un comitè científic compost per professors d'universitats dels Països Catalans, i els llibres se sotmeten a una doble revisió cega. S'ha dissenyat perquè es combinin obres sobre disciplines (mètrica, ecdòtica, etc.), escriptors, caracteritzacions teòriques de gèneres (poesia, novel·la, etc.), aspectes pràctics (com es llegeix una poesia o una peça dramàtica) i moviments i tendències (renaixement, barroc, romanticisme, etc.). Una dimensió mitjana d'unes cent cinquanta pàgines i un preu assequible acaben de definir la proposta.

Els vuit llibres que fins a juny de 2024 s'han publicat responen a aquestes previsions. Va ser inaugurada amb la *Primera lliçó sobre la literatura*, una magnífica i atractiva entrada en la matèria escrita per Pere Ballart, professor de Teoria de la Literatura de la Universitat Autònoma de Barcelona. Dos dels volums estan dedicats a escriptors, un a Àngel Guimerà, redactat per Ramon Bacardit, especialista en el dramaturg i enguany comissari de l'Any Guimerà, i un a Vicent Andrés Estellés, en el centenari del seu naixement, preparat per Ferran Carbó i Jordi Oviedo, editors de la nova edició de l'obra completa del poeta. La caracterització de gèneres s'ha encetat amb el volum sobre l'assaig escrit per Gonçal López-Pampló, professor de la Universitat de València, i ha continuat amb el dedicat al teatre, a càrrec de Ramon X. Rosselló, de la mateixa universitat. Joan Ramon Veny-Mesquida, de la Universitat de Lleida, ha sintetitzat els principis de la mètrica catalana en un llibre que no deurà ser l'únic sobre el tema en la col·lecció. Qui signa aquesta crònica ha inaugurat la sèrie que es dedica a moviments literaris amb una introducció al romanticisme. Qui fou professor, entre altres, de la Universitat de Nàpols, Costanzo di Girolamo, molt poc temps abans de morir, va deixar enllestida una primera lliçó sobre els trobadors redactada expressament per a aquesta col·lecció que l'havia d'inaugurar, però circumstàncies diverses, com la traducció de l'italià, l'han retardat fins al vuitè volum. Fins aquí la relació de llibres apareguts, però de la vitalitat de la col·lecció n'informa el catàleg de llibres previstos: sobre Francesc Vicent Garcia, Rector de Vallfogona, sobre com llegir un poema, sobre la novel·la, sobre Manuel de Pedrolo i un llarg etcètera de volums en preparació.

Les garanties de qualitat són plenes, la cura amb què s'ha dissenyat la col·lecció, exquisida. Només falta que els lectors l'acullin tal com es mereix i d'aquesta manera s'hauran acomplert del tot els objectius previstos i els ciutadans d'aquest país tindran a disposició instruments per introduir-se en la literatura, o

sigui, en l'art, i uns coneixements posats a l'abast de tothom. Com si fóssim el que volem ser, un país complet i culte, ni que l'esforç per aconseguir-ho hagi de ser superior al que s'hi esmerça allí on es compta amb protecció oficial, perquè els mitjans són escassos. Llarga vida i molts èxits.